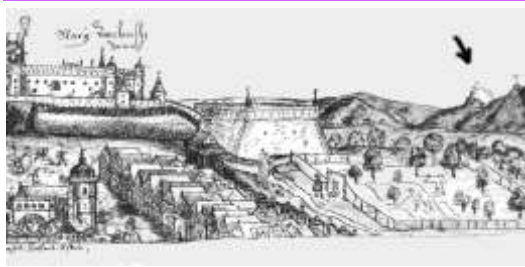

5. Pustý hrad

Poloha: Zrúcaniny jedného z najstarších ranostredovekých hradov na Slovensku sa nachádzajú v najvýchodnejšom výbežku Štiavnických vrchov, nad sútokom Hrona a Slatiny, 2 km na JZ od Zvolena. Hrad zaberá plochu viac ako štyri hektáre a patrí medzi najrozsiahlejšie hradné zrúcaniny nielen na Slovensku, ale aj v strednej Európe.

História:

Pustý hrad vznikol na mieste staršieho hradiska, prvá historická zmienka o hrade je v kronike tzv. Anonyma, z prelomu 12. a 13. storočia, ktorý pokladá Zvolenský hrad za založený Boršom na prelome 9. a 10. storočia.

Hrad bol vojenským a správnym strediskom pravdepodobne už pred začlenením do uhorského štátu, neskôr správnym, vojenským a hospodárskym strediskom kráľovského Zvolenského panstva, obrovského územia od Hontu po Liptov a Oravu, ktoré sa v prvej polovici 13. storočia pretvorilo na Zvolenskú župu. Svojou rozlohou zaberala pôvodne takú veľkú časť stredného Slovenska, že sa z nej v 14. storočí vytvorili ďalšie tri župy - Liptovská, Oravská a Turčianska.

Súčasne bol sídlom uhorských kráľov pri ich poľovačkách v tzv. Zvolenskom lese. Postupom času sa hrad dostal mimo dostupných teritórií na trasách diaľkových ciest a prestal tak plniť svoju pôvodnú funkciu správneho, vojenského a hospodárskeho centra. Extrémna poloha sa tak stala jednou z hlavných príčin premiestnenia jeho pôvodných funkcií do nového hradu a jeho postupného zániku.

Grafické listy zo začiatku 17. storočia, znázorňujúce mesto Zvolen, označujú tento hrad za ruinu.

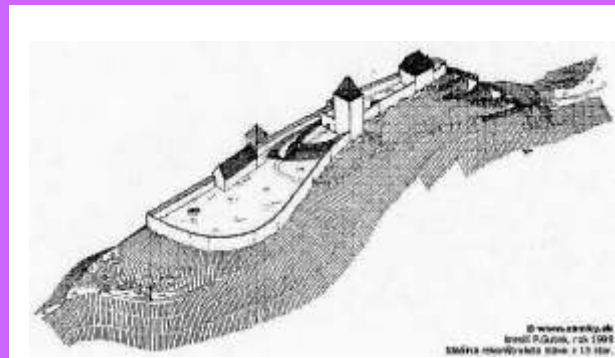
V roku 1992 začína archeologický výskum, ktorý trvá dodnes. Popri tom sa odкрývajú a konzervujú nadzemné časti murív hradu a hrad tak dostáva novú podobu.

Exteriér:

Pôvodne išlo o 2 hrady, starší, horný z 12.-13. storočia a dolný asi zo začiatku 14. storočia. V priebehu 12. - 14. storočia sa vybuďovali dve samostatné časti

stredovekého opevnenia, ktoré môžeme nazývať ako hornú a dolnú polohu Pustého hradu. Strednú časť medzi uvedenými polohami opevnili a upravili pre účely komunikácie spájajúcej obe okrajové dominanty. Najstaršou stavbou, ktorá reprezentuje komitátny hrad, je obytná veža datovaná do 2. polovice 12. storočia do obdobia vlády Belu III. (1172 - 1196). Veľká stavebná činnosť na zvolenskom hrade sa viaže k 1. tretine 13. storočia. Môžeme ju ohraničiť obdobím vlády Ondreja II. a Belu IV. V tom čase boli vybudované hradby veľkého opevnenia, ktoré začlenili do svojho obvodu aj pôvodný komitátny hrad. Táto časť Pustého hradu predstavuje refúgium, ktoré sa svojou rozlohou 7,6 ha zaraďuje medzi najväčšie na území Slovenska. Kráľovský komitátny hrad bol centrom politickej, hospodárskej a vojenskej správy vo vymedzenej oblasti. Túto úlohu si plnil už od svojho vzniku, čoho dokladom sú i listiny signované vo Zvolene už v rokoch 1214 a 1222. V nasledujúcom období, od 13. do 15. storočia, v rámci veľkého opevnenia boli vybudované ďalšie solitérne objekty, ako i samostatne uzavretý Dončov hrad. Veľká časť hradných objektov Starého Zvolena bola zničená v roku 1450 rozsiahlym požiarom. V 16. a na začiatku 17. storočia plní hrad strážnu funkciu pri obrane Zvolena proti Turkom a bola tu vybudovaná drevená vartovka.

Súčasný stav:

Lokalita dolného hradu je zalesnená ale pri pozornom pohľade je možné ešte dnes odčítať, ktoré časti boli zastavané.

Najzreteľnejšia je poloha obvodového muriva hradu, miesto kde stála veža a šijová priekopa. Dolný hrad ešte svoje poklady ukrýva, naproti tomu horný hrad už zopár hodnotných informácií poskytol. Lokalita sa mení z roka na rok a zakonzervované murivo pribúda.

Areál Pustého hradu s priestorom súčasného archeologického výskumu je sprístupnený pre verejnosť a vedie k nemu trasa náučného chodníka s informačnými tabuľami, ktoré nám prezradia základné informácie o lokalite, stanovištiach, flóre, faune, lesoch, horninovom zložení a iné.

Slovensko patrí medzi krajiny s najväčším počtom hradov a zámkov v Európe. Nachádza sa tu 425 kaštieľov a 180 hradov a zámkov spolu s hradnými ruinami. Hrady vznikali najskôr ako ochrana územia pred nepriateľmi. Strážili vstupy do miest a dôležité obchodné cesty. Keďže sú svedkami bohatej histórie nášho národa, polohu najvýznamnejších a najstarších z nich sme si zakreslili aj do slepej mapy Slovenska:

Ku každému z týchto hradov sa viaže nejaká povesť či legenda. Povesť o Zvolenskom Pustom hrade spracoval aj Jozef Cíger-Hronský vo svojej knihe Slovenské povesti:

[- ZVOLENSKÝ PUSTÝ HRAD](#)

S tým, že Banskobystrický kraj ukrýva aj iné bohatstvá, nás oboznámili patróni tohto kraja prostredníctvom svojej prezentácie:

[- Banskobystrický kraj](#)

Zdroje:

<http://www.pustyhrad.com/>

<http://www.zamky.sk/?mon=6111131&q=node/3>

[http://sk.wikipedia.org/wiki/Pust%C3%BD_hrad_\(Zvolen\)](http://sk.wikipedia.org/wiki/Pust%C3%BD_hrad_(Zvolen))

<http://www.slovakia.travel/entitaview.aspx?l=1&idp=2175>

http://hiking.sk/hk/ar/427/prechadzky_na_popoludnie_pusty_hrad.html